

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 3 października 2025 r.

Pozycja 93

POSTANOWIENIE z dnia 25 września 2025 r. Sygn. akt SK 69/25

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański – przewodniczący
Krystyna Pawłowicz
Jakub Stelina – sprawozdawca
Jarosław Wyrembak
Andrzej Zielonacki,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 25 września 2025 r., skargi konstytucyjnej R.P. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 365 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim „przewiduje co do zasady związanie sądu orzeczeniem zapadłym w toku postępowania egzekucyjnego w postaci planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji oraz postanowieniami komornika sądowego o umorzeniu egzekucji, na podstawie którego dokonano ustalenia wysokości wierzytelności dochodzonej w procesie wytoczonym na podstawie art. 299 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (...) przeciwko pozwanemu, który utracił status członka zarządu spółki przed datą prawomocnego ustalenia wysokości tej wierzytelności w drodze orzeczenia w postaci planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, a następnie umorzenia postępowań egzekucyjnych oraz opatrzenia tytułów wykonawczych stanowiących podstawę egzekucji wzmiankami o wysokości zaspokojonej wierzytelności, a jednocześnie, w sytuacji braku związania treścią orzeczenia na skutek jego wewnętrznej sprzeczności wyklucza jego weryfikację w kolejnym postępowaniu sądowym poprzez możliwość badania przez sąd orzekający wysokości zaspokojonych wierzytelności poprzez odwołanie do prawidłowości zastosowania art. 1025 k.p.c. i 1026 k.p.c.”,
- 2) art. 299 § 1 i 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1467, ze zm.) w zakresie, w jakim „nie przewiduje możliwości, aby pozwany był członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością uwolnił się od odpowiedzialności poprzez wykazanie, że wierzytelność stwierdzona orzeczeniem, na podstawie którego wszczęto przeciwko spółce egzekucję została zaspokojona w wysokości innej, niż (...) wynika to z treści orzeczenia w postaci plan[u] podziału sumy uzyskanej z egzekucji lub postanowienia komornika sądowego o umorzeniu egzekucji, w sytuacji, w której prawomocne orzeczenie w postaci planu podziału sumy

uzyskanej z egzekucji oraz postanowienia komornika sądowego o umorzeniu egzekucji zapadły w czasie po dacie utraty przez pozwanego statusu członka zarządu spółki, zatem członek zarządu spółki pozbawiony był prawnej możliwości ich kwestionowania”

– z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 oraz art. 64 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 24 kwietnia 2023 r. R.P. (dalej: skarżący) wystąpił o zbadanie zgodności:

1) art. 365 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim „przewiduje co do zasady związanie sądu orzeczeniem zapadłym w toku postępowania egzekucyjnego w postaci planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji oraz postanowieniami komornika sądowego o umorzeniu egzekucji, na podstawie którego dokonano ustalenia wysokości wierzytelności dochodzonej w procesie wytoczonym na podstawie art. 299 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (...) przeciwko pozwanemu, który utracił status członka zarządu spółki przed datą prawomocnego ustalenia wysokości tej wierzytelności w drodze orzeczenia w postaci planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, a następnie umorzenia postępowań egzekucyjnych oraz opatrzenia tytułów wykonawczych stanowiących podstawę egzekucji wzmiankami o wysokości zaspokojonej wierzytelności, a jednocześnie, w sytuacji braku związania treścią orzeczenia na skutek jego wewnętrznej sprzeczności wyklucza jego weryfikację w kolejnym postępowaniu sądowym poprzez możliwość badania przez sąd orzekający wysokości zaspokojonych wierzytelności poprzez odwołanie do prawidłowości zastosowania art. 1025 k.p.c. i 1026 k.p.c.”,

2) art. 299 § 1 i 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1467, ze zm.; dalej: k.s.h.) w zakresie, w jakim „nie przewiduje możliwości, aby pozwany był członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością uwolnił się od odpowiedzialności poprzez wykazanie, że wierzytelność stwierdzona orzeczeniem, na podstawie którego wszczęto przeciwko spółce egzekucję została zaspokojona w wysokości innej, niż (...) wynika to z treści orzeczenia w postaci planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji lub postanowienia komornika sądowego o umorzeniu egzekucji, w sytuacji, w której prawomocne orzeczenie w postaci plan[u] podziału sumy uzyskanej z egzekucji oraz postanowienia komornika sądowego o umorzeniu egzekucji zapadły w czasie po dacie utraty przez pozwanego statusu członka zarządu spółki, zatem członek zarządu spółki pozbawiony był prawnej możliwości ich kwestionowania”,

– z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 oraz art. 64 ust. 1 Konstytucji.

1.1. Skarga konstytucyjna została wniesiona na tle następującego stanu faktycznego.

W pozwie z 2011 r. powód wniósł o zasądzenie m.in. skarżącego na podstawie art. 299 k.s.h. W uzasadnieniu żądania powód podał, że ma wymagalne wierzytelności wobec

spółki, w której skarżący był członkiem zarządu, powstałe w okresie, w którym m.in. skarżący, pełnił funkcję członka zarządu. Egzekucja należności przeciwko spółce nie doprowadziła do zaspokojenia wierzyciela w całości.

Sąd Okręgowy wyrokiem z 2016 r. zasądził m.in. od pozwanego na rzecz powoda zapłatę z ustawowymi odsetkami od kwot wskazanych w sentencji tego orzeczenia oraz orzekł o kosztach procesu. Apelacje pozwanych zostały oddalone przez Sąd Apelacyjny w 2019 r.

Od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego pozwany wniósł skargę kasacyjną. Sąd Najwyższy (dalej również SN) postanowieniem z 14 lipca 2020 r. przyjął skargę do rozpoznania, natomiast wyrokiem z 13 grudnia 2022 r. oddalił ją i rozstrzygnął o kosztach postępowania kasacyjnego.

1.2 Skarżący zarzucił, że wskutek wydania przez Sąd Najwyższy powyższego wyroku doszło do naruszenia przysługującego mu prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz „uniemożliwiono skorzystanie z dostępności do drogi sądowej” (art. 77 ust. 2 Konstytucji) „celem ochrony praw opisanych w art. 64 ust. 1 Konstytucji”. Skarżący stwierdził bowiem, że zakwestionowana przez niego norma prawna nie zapewnia byłym członkom zarządu możliwości „skutecznego podniesienia zarzutu nieistnienia wiarygodności względem spółki nie tylko z uwagi na zarzuty możliwe do podniesienia w toku postępowania pierwotnego, ale również z uwagi na określenie wysokości ich zaspokojenia w toku postępowania egzekucyjnego” (s. 20 skargi).

2. Pismem z 12 września 2025 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie weźmie udziału w postępowaniu zainicjowanym niniejszą skargą.

3. Do dnia rozpoznania niniejszej skargi Sejm i Prokurator Generalny nie przedstawili stanowiska w niniejszej sprawie.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Wykorzystanie skargi konstytucyjnej, jako instrumentu ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostek, uzależnione jest od spełnienia przesłanek określonych w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

Skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu, w ramach którego Trybunał bada, czy odpowiada ona warunkom formalnym oraz czy nie jest oczywiście bezzasadna. Zakończenie tego etapu formalnej weryfikacji skargi nie wyłącza jednak dalszej oceny warunków jej wniesienia, dokonywanej na kolejnym etapie postępowania. Postanowienie o przekazaniu skargi konstytucyjnej do rozpoznania przez odpowiedni skład Trybunału nie przesądza więc ostatecznie o dopuszczalności jej merytorycznego rozpatrzenia. Trybunał ma obowiązek ustalania na każdym etapie postępowania, czy merytoryczna ocena zarzutów określonych w badanej skardze konstytucyjnej jest w ogóle dopuszczalna.

Trybunał, rozpoznając sprawę, nie jest więc związany stanowiskiem zajęтым w zarządzeniu lub postanowieniu rozstrzygającym sprawę w ramach wstępnego rozpoznania. Kontrolując istnienie pozytywnych oraz brak ujemnych przesłanek procesowych, Trybunał może także dojść do wniosków odmiennych niż te, które zostały uprzednio wyrażone w postanowieniu wydanym na etapie wstępnego rozpoznania konkretnej skargi konstytucyjnej (zob. postanowienie z 18 grudnia 2019 r., sygn. SK 71/19, OTK ZU A/2020, poz. 2).

Uwzględniając powyższe ustalenia, Trybunał postanowił zweryfikować, czy w niniejszej skardze dopuszczalne jest wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia.

2. Zgodnie z art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. Z utrwalonej linii orzecniczej Trybunału wynika przy tym, że do wyczerpania drogi prawnej w rozumieniu art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK dochodzi w momencie, gdy skarżący uzyska prawomocne orzeczenie w następstwie skorzystania z przysługujących mu zwyczajnych środków odwoławczych. Podjęcie dalszych kroków zmierzających do wzruszenia takiego orzeczenia, także wtedy, gdy towarzyszy im wydanie w sprawie dalszych rozstrzygnięć, nie mieści się już w zakresie pojęcia „wyczerpanie drogi prawnej”. Ostatecznym orzeczeniem w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, wydanym w postępowaniu cywilnym, jest prawomocny wyrok lub postanowienie, natomiast skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia (zob. postanowienie TK z 25 sierpnia 2020 r., sygn. SK 65/19, OTK ZU A/2020, poz. 41).

2.1. Rozstrzygnięcie sądu w sprawie nadzwyczajnego środka zaskarżenia, w szczególności skargi kasacyjnej, może natomiast stanowić ostateczne orzeczenie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, z tym skutkiem, że od daty jego doręczenia biegnie termin wniesienia skargi konstytucyjnej wówczas, gdy skarżący domaga się zbadania zgodności z Konstytucją norm dotyczących tego etapu postępowania lub norm, na podstawie których orzekał dopiero sąd kasacyjny (zob. postanowienie TK z 4 lipca 2011 r., sygn. SK 27/10, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 63).

2.2. Trybunał Konstytucyjny nie podzielił poglądu skarżącego, jakoby *in casu* zachodziła druga ze wskazanych wyżej sytuacji. Z powyższym wyjątkiem mamy do czynienia np. wtedy, gdy SN przyjmie całkowicie odmienną wykładnię przepisów od wykładni zastosowanej przez sąd drugiej instancji, co doprowadzi do oddalenia powództwa, które na początku zostało przez sąd drugiej instancji uwzględnione (por. postanowienie TK z 16 czerwca 2014 r., sygn. Ts 33/14, OTK ZU nr 5/B/2014, poz. 478). W sprawie skarżącego Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną od prawomocnego orzeczenia oddalającego apelację. Sformułowany w niej zarzut nierozpoznania przez sąd drugiej instancji istoty sprawy, przez uchylenie się od oceny zastosowania art. 365 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568) w odniesieniu do treści prawomocnego orzeczenia komornika w postaci planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji jako podstawy dokonania ustalenia wysokości wierzytelności dochodzonej w procesie wytoczonym na podstawie art. 299 § 1 k.s.h., został uznany przez Sąd Najwyższy za bezzasadny. Nie można zatem przyjąć, że w niniejszej sprawie to dopiero orzeczenie SN ukształtowało sytuację prawną skarżącego, a tym samym zdeterminowało przedmiot i zakres skargi konstytucyjnej.

2.3. W analizowanej sprawie wymóg wyczerpania drogi prawnej został zatem spełniony przez skarżącego w momencie uzyskania przez niego wyroku Sądu Apelacyjnego z lipca 2019 r. Podjęcie przez skarżącego kroków zmierzających do pozbawienia tego orzeczenia waloru ostateczności (przez wniesienie skargi kasacyjnej, którą SN oddalił) nie miało już wpływu na bieg trzymiesięcznego terminu wystąpienia ze skargą konstytucyjną. Trybunał stwierdził, że analizowana skarga została wniesiona z przekroczeniem terminu wskazanego w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.